
Notiser

MEDISINSK NYTT

ÅSLAUG HELLAND

Email: ahelland@ulrik.uio.no

Tidsskriftet

ERLEND HEM

Email: erlend.hem@medisin.uio.no

Tidsskriftet

ÅSLAUG HELLAND

Email: ahelland@ulrik.uio.no

Tidsskriftet

ÅSLAUG HELLAND

Email: ahelland@ulrik.uio.no

Tidsskriftet

ÅSLAUG HELLAND

Email: ahelland@ulrik.uio.no

Tidsskriftet

RAGNHILD ØRSTAVIK

Email: ragnhild.orstavik@fhi.no

Tidsskriftet

ERLEND HEM

Email: erlend.hem@medisin.uio.no

Tidsskriftet

ERLEND HEM

Email: erlend.hem@medisin.uio.no

Tidsskriftet

Tilheling av brudd og proteinet BMP2

Det menneskelige skjelett har stor evne til regenerasjon ved brudd. Mange molekyler bidrar til tilhelingen. Reparasjonsegenskapen kommer fra beinvevet, og noen av de proteinene som er ansvarlige for dette, kalles beinmorfogenetiske proteiner (BMP).

I en ny studie vises det i musemodeller at proteinet BMP2 er en nødvendig komponent i tilhelingsprosessen (Nat Genet 2006; 12: 1424 – 9). Mus som manglet dette proteinet i skjelettet, utviklet beinbrudd som ikke reparerte seg på vanlig måte. Funnene tyder på at tilhelingsprosessen hos disse musene aldri kom i gang, til tross for at andre osteogene vekstfaktorer var til stede. Dette proteinet kan være en nødvendig faktor for tilheling av frakturer hos mus.

Hvor mange får hjelp av medisinske forfattere?

Mange forfattere av vitenskapelige artikler søker hjelp hos profesjonelle medisinske forfattere (medical writers), som ofte er betalt av den farmasøytiske industrien. Å gjøre bruk av slike kan være akseptabelt, men det må da opplyses i artikkelen sammen med en angivelse av finansieringen.

I en studie har man forsøkt å kvantifisere omfanget av slik virksomhet. Forskerne tok for seg 1 000 originalartikler som var publisert i ti prestisjetunge internasjonale spesialtidsskrifter (JAMA 2006; 296: 932 – 4).

Bruk av medisinske forfattere ble rapportert i bare 60 av de 1 000 artiklene (6 %). Andelen var 10 % i de industrisponsede studiene. Prevalensen varierte mellom de ulike tidsskriftene, fra 0 % og opptil 11 %.

Hvor mange artikler som egentlig er skrevet av medisinske forfattere, er ukjent. I mange tidsskrifter er det ikke noe eksplisitt krav om at slik assistanse skal angis. Noen forfattere kan også ønske å skjule slik bistand, fordi det kan blandes sammen med bruk av ghostwriter, dvs. en som utfører skriftlig arbeid i en annens navn. Det innebærer at artikkelen ikke er skrevet av dem som står på forfatterlisten.

Drosophila-fluer – hva kan de lære oss om søvn?

Søvn er et evolusjonsmessig konserverert fenomen – og nødvendig for overlevelse både hos mennesker, mus og fluer. Søvn er viktig for konsolidering av minner, men mekanismene er stort sett ukjent. Forskere har nå brukt Drosophila-fluer som modellsystem og har vist at fluenes opplevelser i våken tilstand påvirker søvnbehovet (Science 2006; 313: 1775 – 81).

Ved blant annet å bruke genmodifiserte fluer som var døve, blinde og uten luktesans kunne forskergruppen undersøke hvordan sanseinntrykk og opplevelser påvirker søvnmønsteret.

De påviste at sammenhengen mellom erfaringer gjort i våken tilstand og søvnmønster hos fluene virker gjennom dopaminerg signalering og adenosin-3',5'-monofosfatsignalering, og de fant 17 gener som påvirket langtidshukommelsen hos disse fluene.

En liten lur bedrer ferdigheter og velvære

Kan en 40 minutters lur midt på natten bedre kognitive og psykomotoriske ferdigheter hos leger og sykepleiere? I en studie fra USA undersøkte man dette blant 49 leger og sykepleiere på nattevakt i akuttmottak (Ann Emerg Med 2006; 48: 596 – 604). De ble randomisert til enten å ta en 40 minutters lur midt på natten eller til å være våkne under hele vakten. De ble testet på forskjellige måter med tanke på prestasjon, hukommelse og humør både kvelden før, om natten og neste morgen.

Gruppen som fikk sove litt i løpet av natten, hadde dårligere hukommelse målt rett etter sovingen. For øvrig viste de bedre prestasjoner enn sine kolleger, og de kjente seg også mindre slitne neste morgen. Begge gruppene viste tegn til farlig kjøring i simulator neste morgen.

Søvn og navigasjon

Søvnens innvirkning på forskjellige typer hukommelse har vært mye diskutert, og ut fra flere dyrestudier er viktigheten av søvn for evnen til å finne frem og navigere antydnet. Det er nå vist at søvn påvirker evnen til navigering også hos mennesker (Brain Res Bull 2006; 71: 4 – 9).

51 personer ble testet i innlæring av en definert rute i et ukjent nabolag. De ble deretter inndelt i tre grupper. En gruppe ble testet etter en natts søvn, en annen etter en natt uten god søvn og den siste ble testet åtte timer senere samme dag. Testene ble utført i laboratoriet, og forsøkspersonene skulle gjenkjenne bilder fra den definerte ruten og plassere dem i riktig rekkefølge. Gruppen som hadde fått sove, fikk de beste resultatene.

Skleroterapi av oesophagusvaricer

Blødende oesophagusvaricer behandles i dag oftere med strikkligatur enn med skleroterapi. Men også den siste metoden er i bruk. Ved et stort kirurgisk senter i Sør-Afrika har man vurdert det naturlige forløpet etter skleroterapi hos 287 pasienter med alkoholbetenget levercirrhose (Ann Surg 2006; 244: 764 – 70). 20 % av pasientene var kvinner, og gjennomsnittsalderen i hele gruppen var ca. 50 år.

Hos dem som levde de første tre månedene etter behandlingen, klarte man å fjerne varicene hos 80 %, etter i gjennomsnitt fem behandlinger. Fjerning av varicene førte i de aller fleste tilfellene til blødningsstopp. Men likevel var det bare 30 % av denne forholdsvis unge pasientgruppen som var i live fem år etter første innleggelse.

H pylori er forbundet med magekreft

Helicobacter pylori-infeksjon påvirker risikoen for ventrikkeltumor på to ulike måter: Det gir redusert risiko for cardiacancer, men risikoen for ikke-cardiacancer er sterkt økt. Det er konklusjonen i en prospektiv pasientkontroll-studie (J Natl Cancer Inst 2006; 98: 1445 – 52).

Studien omfattet 30 000 menn i alderen 50 – 69 år. I perioden 1985 – 99 ble det påvist 243 nye tilfeller av ventrikkeltumor. Disse ble sammenliknet med 234 friske personer.

Det viste seg at antistoff mot H pylori var sterkt korrelert med risikoen for ikke-cardiacancer (OR 7,9), mens risikoen for cardiacancer var redusert (OR 0,31).

Disse risikoforholdene er velkjente, men dette er nå slått fast i en meget stor studie, heter det i en kommentar i *Ugeskrift for Læger*. Bør man screene for H pylori for å redusere risikoen for ikke-cardiacancer og vil slik behandling medføre økt risiko for cardiacancer? Svaret på begge spørsmål er nei, heter det i den danske kommentaren (Ugeskr Læger 2006; 168: 4168).

Mutasjon fordobler risikoen for autisme

Et gen som kalles MET er forbundet med en fordobling av risikoen for utvikling av autisme. Det viser en ny studie fra USA (Proc Natl Acad Sci USA 2006; 103: 16834 – 9).

MET-genet koder for MET-reseptortyrosinkinase. Genet ligger på kromosom 7, som tidligere har vært forbundet med autisme. Studien omfattet 1 200 personer med autistiske lidelser. Forskerne fant at en allelvariasjon var sterkt korrelert med autisme. Hos familier med mer enn ett medlem med autisme var korrelasjonen enda sterkere. Dataene tyder på nedsatt MET-ekspressjon ved autisme, konkluderer forfatterne.

Mutasjonen er ikke diagnostisk. Nesten halvparten av befolkningen har denne varianten, påpekes det i *Ugeskrift for Læger* (2006; 168: 4068).

Publisert: 18. januar 2007. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. februar 2026.